

Sergiu SÎRBU,
lector superior al catedrei „Științe juridice”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

RESPONSABILITATEA STATULUI ÎN ASISTENȚA JURIDICĂ DEFECTUOASĂ A MINORULUI ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ

Summary

Responsibility faulty state legal aid juvenile court is an important topic of discussion. Not infrequently the responsibility of protecting children's rights is vested in parents without legal aid granted by the state. Moldovan legislation does not require the State to provide free assistance qualified in all civil cases where the participant is a minor child. It is regrettable that. We believe the establishment of the office of a lawyer mandatory guaranteed state proceeding from the consideration that a minor child is at risk of violating rights in court proceeding from minor vulnerability due to age or other social issues.

La data de 25.02.1993 Republica Moldova a aderat la Convenția europeană privind drepturile copilului adoptată la data de 20.11.89 la New York. Prin această aderare Republica Moldova și-a asumat o serie de responsabilități în ce privește asigurarea protecției minorilor, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților lor, luând în acest scop toate măsurile legislative și administrative.

Reieșind din aceste prevederi, statului îi revine obligația de a utiliza toate instrumentele și mijloacele necesare pentru asigurarea respectării drepturilor și intereselor copilului.

Orice persoană fizică este deținătoare de drepturi, respectiv orice drept poate fi lezat, ignorat sau nerespectat. Este și cazul minorilor, dar mai mult ca atât, minorul poate fi însuși subiectul cauzării unor anumite daune. Astfel, minorul devine subiect inherent justiției civile. Orice acțiune întreprinsă în cadrul procesului civil se va face în baza priorității interesului minorului, reieșind din vulnerabilitatea lui care este determinată de

factori psihologici, fiziologici etc. Aceste prevederi sunt la nivel de principiu național și internațional.

Regula generală spune că, minorii participă în cadrul procesului civil reprezentați prin reprezentanții lor civili, dar orice regulă care se respectă are și excepții.

Alineatul 6 din articolul 58 din Codul de procedură civilă stabilește că drepturile, libertățile și interesele legitime ale minorilor de până la 14 ani, precum și ale adulților declarați incapabili în modul stabilit de lege, sânt apărute în instanța de reprezentanții lor legali - părinți, înfietori, tutori, curatori, de administrația instituțiilor de educare, a instituțiilor curative sau de protecție socială.

Alineatul 4 al aceluiași articol prevede că drepturile, libertățile și interesele legitime ale minorului cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani sunt apărute în instanța de judecată de părinți, înfietori sau curatorii lor, iar instanța este obligată să introducă în astfel de pricini minorii.

Excepția de la aceste prevederi legale

este consfințită în alineatul 5 art. 58 din Codul de procedură civilă care prevede: în cazurile prevăzute de lege, în pricinile ce nasc din raporturi juridice civile, matrimoniale, familiale, de muncă și din alte raporturi juridice, minorii își apără personal în judecată drepturile, libertățile și interesele legitime, iar instanța va constata numai necesitatea de a introduce în procesul civil reprezentantul legal al minorului.

O altă excepție este prevăzută la același articol alineatul 3 – minorul care a atins vârsta de 16 ani poate să-și exercite personal drepturile procedurale și să-și îndeplinească obligațiile procesuale de sine stătător în cazul declarării capacității depline de exercițiu (emancipatiunea) sau al încheierii căsătoriei.

În concluzie, minorul poate fi parte la procesul civil indiferent de vârsta pe care o are dacă este subiect al raportului juridic material litigios. Drepturile sale de participant la procesul civil vor fi exercitate doar prin intermediul reprezentantului lui legal cu excepțiile prevăzute de alin. (5) art. 58 din Codul de procedură civilă.

În mare parte excepțiile care derogă de la regula enunțată mai sus sunt prevăzute în Codul familiei art. 53 și 59; Codul civil art. 1407 și Codul de procedură civilă art. 294.

Practica judiciară românească ajunge la unele soluții prin care capacitatea de exercițiu a persoanelor fizice are și componență procesuală, adică minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă va putea sta singur în procesele în care se discută drepturi cu privire la care poate dispune de unul singur¹. De exemplu, minorul care a împlinit vârsta de 14 ani va putea exercita personal drepturile procesuale în instanță, în cazul în care își va apăra dreptul de autor asupra unei lucrări, iar ca temei se va invoca art.58 alin.(5) CPC și art.21 CC. Minorul care a încheiat un contract de muncă la vârsta de 16 ani își va apăra de sine stătător drepturile privitor la aceste relații de muncă.

Astfel, legea face unele distincții în

ceea ce-l privește pe minor, care are la bază dezvoltarea lui progresivă, pe măsură ce înaintează în vârstă. Astfel minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani sunt lipsiți de capacitatea de exercițiu, adică de capacitatea de a încheia singuri acte juridice. De la 14 ani minorii dobândesc o capacitate de exercițiu restrânsă. De la 16 ani minorii, în unele cazuri, deja pot să-și apere drepturile lor procesuale de sine stătător.

Art. 58 și art. 79 din Codul de procedură civilă prevăd persoanele care pot fi reprezentați ai minorului în instanța de judecată. Reprezentanții legali vor depune în instanță și actele care atestă statutul și împuternicirile lor (certificate de naștere, acte de identitate). Aici este de menționat că, reprezentantul își trage puterile direct din lege, adică el nu trebuie să demonstreze împuternicirea lui de reprezentare, ci trebuie să dovedească numai calitatea lui de părinte. Se prezumă că părinții sunt cei mai buni reprezentanți pentru interesele copiilor lor.

În literatura de specialitate se atestă două cazuri când instanța de judecată va cere din oficiu desemnarea unui avocat garantat de stat: atunci când există un conflict de interese dintre reprezentanți și minori sau la o reprezentare necorespunzătoare.

Așadar, în cadrul examinării unui litigiu în instanța de judecată cu participarea unui minor nu sunt excluse unele situații în care apar unele conflicte de interese între minor și reprezentant, mai ales când minorul este lipsit de ocrotirea părintească iar reprezentanții sunt casele de copii, tutela etc. Depistarea unui asemenea conflict de interese este lăsat într-un mod tacit instanței de judecată, care la rândul ei va cere introducerea în proces a unui avocat garantat de stat. De menționat că introducerea unui avocat garantat de stat în proces nu înlătură împuternicirile reprezentantului legal, acesta din urmă urmează să efectueze în continuarea procesului civil toate actele procesuale în numele minorului.

O astfel de situație este și reprezentarea defectuoasă a minorului în fața instanței de judecată. În cazul în care minorul are cali-

¹ Liviu Narcis Pîrvu, Părțile în procesul civil, București, Ed. ALL BECK, 2002, p. 76.

tatea procesuală de reclamant, reprezentanții lui legali au o serie de instrumente procesuale prin care într-un mod sau altul pot prejudicia interesele minorului, cum ar fi cerința scoaterii cererii de pe rol, recunoașterea acțiunii etc.

În aceste situații, la fel, instanța de judecată este cea care trebuie să semnaleze reprezentarea defectuoasă și să facă tot posibilul pentru a înlătura încălcarea drepturilor legale ale minorului. Astfel, instanța de judecată poate să dispună introducerea în proces a unui avocat garantat de stat sau să anunțe autoritatea tutelară despre reprezentarea defectuoasă a minorului.

În concluzie, în ceea ce privește reprezentarea, este de menționat regretabilitatea faptului că în legislația procesual civilă a Republicii Moldova nu este prevăzută posibilitatea solicitării avocatului garantat de stat în toate situațiile în care în calitate de participant la proces este minorul sau reieșind din vulnerabilitatea minorului din cauza vârstei ori a altor aspecte de ordin social, moral etc., și necesitatea protejării la maxim a drepturilor și intereselor acestuia, acest lucru ar fi fost binevenit².

Bibliografie

1. Convenția europeană privind drepturile copilului adoptată la data de 20.11.89 la New York.
2. Constituția Republicii Moldova.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.
4. Codul civil al Republicii Moldova.
5. Codul familiei al Republicii Moldova.
6. Liviu Narcis Pîrvu, Părțile în procesul civil, București, Ed. ALL BECK, 2002, p. 76.
7. Manualul judecătorului pentru cauze civile, ediția a II-a, 2013, p. 436.

² Manualul judecătorului pentru cauze civile, ediția a II-a, 2013, p.436.